

resolut. 6. nu. 12. Thesaur. *supra*, lib. 2. quest. 32. nu. 5. Menoch. d. pref. 143. num. 18. Isto in l. 1. nu. 4. ff. ad Trebellian Cyriac. tom. 2. controversial. 263. nu. 56. Castill. *supra*, cap. 58. num. 10. 12. Surd. decis 193. Gratian. *supra*, ca. 193. nu. 1. & c. 350. nu. 26. Crass. quest. 36. nu. 2. Gail. d. observat. 146. nu. 8. Spin. d. glos. 13. num. 82. Merlin. d. quest. 151. nu. 5. ubi alii. Ex quibus constat, usufructuarium omnium bonorum teneri ad annua legata, pro quibus directe à legatariis poterit in judicium trahi, ut ea ex fructibus solvat, dixit *supra*, nu. 29.

Vers. Ceterum, si legata annua non fuit.

42 Legata, quæ annua non fuit, ab hæredie pertinet, a quo ex bonis hæreditariis præstantur, Barbos. in d. l. maritum nu. 21. Thesaur. *supra*, num. 7. Crass. dict. quest. 36. n. 4. & alii plures proxime, laudati: cum quantitatibus sint, usufructuarium omnium bonorum concursum prætendere non potest, licet in legis aliarum rerum contra magis communiter placeat, ut ostendimus *supra*, n. 39. quam differentiam notat Crass. ubi proxime, d. n. 4. & 5.

Ibi: Sic dum Alexander in d. l. usufructu.

43 Usufructarius ex testamento, & legalis, quoad effectum minimè distinguuntur, uterque enim bonis venditis, patitur diminutionem ad solvenda legata, non tamen tenetur ex fructibus solvere, nisi sint annua. In eo autem solum differunt, quod legalis, ut pater, potest directe à legatariis conveniri, ipseque bona distrahit, ut satisficiat, cum legatus sit administrator. At usufructarius ex dispositione hominis pro legatis, quæ annuatim præstanta non sunt, ad judicium non trahitur, sed patitur ut heres conventus ex bonis, in quibus habet usumfructum, distrahat, quæ sufficiant ad legatorum satisfactionem, Castill. d. c. 58. n. 5. Spin. *supra*, glos. 13. n. 82. Garcia de expens. c. 11. n. 6. Tusch. *ut. V. concl. 321. n. 21. Morl. d. q. 2. n. 4.*

Vers. Scribit sanè Alexander.

44 Alexandri assertio videtur accipienda, cum plus legatum est, quam bona patiuntur, & ad deductiōnem falciidæ omnium legatorum computatio sit, ut omnia pariter minuantur, quo casu estimari debet usufructus, ut scaturit, pro qua parte minuendus sit; ne propter venditionem bonorum ad solvenda cetera legata major detrimentum sentiat usufructarius, quam ceteri legatarii esset detrahenda, usufructus utique pro quarta parte minuatur, atque ita tot bona relinquenda sunt usufructario, ut pro aliis tribus partibus utilitatem percipiat: quod attendum admonet Alexander in venditione bonorum ad alia legata solvenda, sed in estimatione usufructus non est habenda ratio bonorum omnium, sed eorum, in quibus usufructarius jus est habiturus cum effectu; sic ad computationem faciendam ex valore totius hæreditatis, ultra res alienum deducenda sunt legata quantitatibus integra, & etiam certarum rerum, saltem pro parte dimidia, si in usufructu admittatur concursus; alias integræ sunt deducenda, & ex residuo valor usufructus bonorum, deductis oneribus, computabitur.

Vers. Quod si quandoque.

45 Iuxta præmissa, cum de legi's falcidæ ratione imponenda tractetur, erit facienda taxatio usufructus,

vel, juxta l. cum Tatio 55. ff. ad l. falcid. habiro respectu ad pretium, pro quo vendi posset; vel juxta l. hæreditatum, 68. eod. tit. inspecta ætate ejus, qui fruiturus est; nā cōputationem, quā maluerit judex, eligere poterit, Noguerol, ex aliis, alleg. 37. n. 75. An autem computatio dict. l. hæreditatum, sit obseruanda in aliis casibus præter legem falcidiam? controvertitur, & non habere locum verius est, sed valorem usufructus, alimentorum, vel census ad vitam, ubi lege taxatus non est, iudicis arbitrio estimandum, qui tamen regulari poterit juxta computationem dict. legis, de quo D. Covar. *infra*, lib. 3. cap. 9. nu. 8. Molin. de primogen. lib. 1. c. 19. nu. 40. Rodrig. de ann. redditib. lib. 1. quest. 5. n. 17. Escob. de ratiocin. lib. 2. comput. 2. à princip. Pinel. in l. 2. part. 3. cap. 4. nu. 32. C. de rescind. vendit. Padilla in Auth. res que, nu. 3. C. commun. de legat. Suar. in l. quoniam in prioribus, ampliat. 2. nu. 9. 10. C. de moffic. testam. Palac. Rub. in Rubric. de donat. inter: §. 25. à nu. 2.

AD CAPUT III.

De lesionē circa pretium contingente, ad interpretationem l. 2. C. de rescind. vendit. latè differtur.

S U M M A R I U M.

1. Scribentes de l. 2. C. de rescind. vendit. referuntur.
2. Beneficium d. l. 2. omnibus contractibus bona fide commune est.
3. In contractu affectionis locus est prædicto remedio; item in pretio, quod pro fidejubendo constituitur.
4. Artifices, qui opus aliquod faciendum pro certa quantitate suis expensis suscipiunt, eo auxilio non gaudent.
5. Item conductores Regalium reddituum.
6. Pretium rerum quotuplex.
7. Pretium legitimum in indivisibili consilist, & quælibet excessu debet restituī.
8. Pretium naturale triplex, & quare in indivisibili non consilist.
9. De intellectu l. cause 17. §. Idem Pomponius, ff. de minorib. usque ad n. 14.
10. Servitutes juri naturali permisso contraria sunt.
11. Læsio in emptione quatenus olim & nunc permisfa.
12. Pro quacunque læsione circa quantitatem vel qualitatem rei venditæ competit actio læsi.
13. Usura non est vendere summum pretio ad creditum, quod presenti pecunia infinito quis esset venditor.
14. Pretium rei venditæ, ut competit remedium d. l. 2. quo tempore inspicendum.
15. Pretium rei, quomodo probandum, cum agitur de illo remedio.
16. Quantuscumque excessus ultra dimidiā contractus rescissionem operatur.
17. Testis afferens, contrahentem fuisse ultra dimidiā læsim, non probat, nisi dicti ratione reddiderit.
18. Quid operetur, ubi remedio dict. l. 2. agitur, depositio testis afferentis rem valuisse centum & amplius.
19. Pretium rerum ex particulari affectione non constituitur.
20. Pretium fulsum rerum ex particulari affectione non constituitur.
21. Licitum est presenti pecunia vendere ultra justum pretium currens, si venditor ad preces emptoris statim distrahit, quod foret servatur in tempore, quo res plus esset valitura.
22. Quomodo justum pretium computatur, quando res venditur carius, quoniam dominus eam esset servatur in tempore quo plures valeant.
23. Qui merces servatur est in tempore quo plus vero similiter valebunt, potest eis ad creditum vendere pro pretio currenti tali mense, vel bebdmoda.
24. Potesit itidem convenire, ut pretium præstetur currens, cum sibi placuerit intra tempus, ad quod merces servare destinaverit.
25. Faria addit. ad Covar. Tom. I.
26. Declaratur predicta resolutio.
27. Quid inter valorem, & pretium intersit, & de pretiorum differentia.
28. Pretium justum rebus, ex quo constituitur.
29. Licitum est apud barbaras gentes permutares res vilissimas pro pretiosis, si ab eis hominibus committere ita alimentur.
30. Pretium commune, nec augetur, nec minuitur ob sumptus maximos; quibus merces comparata sunt.
31. Non potest quis tanti vendere, quanti emit ultra communem estimationem.
32. Pretium commune justè transreditur venditor propter damnum, quod ex alienatione pecuniarer patitur, aut si compusus vendat.
33. Pretium justum excedi non potest, quia emptor peculiarem utilitatem ex re empta est percepturus.
34. Res minoris emi potest propter onus, vel periculum annexum, & quid de nomine debitoris.
35. Res vendi potest carius ad creditum, cum periculum amittendi pretium, aut expensæ facienda vero similiter timentur.
36. Valor rei consideratur cum omnibus circumstantiis, ex quibus pretium augeri, aut minui potest.
37. Typographorum error in editione Antwerpensi Covar. notatur.
38. Pretia rerum, ex quibus circumstantiis augmentur, aut minuantur.
39. Res ita venditioni exposita, ut eis emptor queratur, minus valent.
40. An in venditione sub hasta admittatur remedium d. l. 2. & nu. 41.
41. Utilitas pretii rerum inopiam generare solet.
42. Merces viii necessarias dominus, publica urgeniente necessitate, cogitur justo vendere pretio.
43. Ecclesiastici cogi possunt vendere res viii necessarias justo pretio, tempore publicæ necessitatis, & hoc per Iudices seculares.
44. Contrarium, scilicet non posse compelli per Iudices seculares, traditur, nisi Ecclesiastici Iudices absint, & periculum sit in mora, aut negligenter se gerant.
45. Pretia rerum taxari debent tempore necessitatis publice, & quando secus.
46. An liceat vendere, habita fide de pretio, merces carius, quam presenti pecunia vendorum si consuetudo sit vendendi ad creditum, & pretium commune sic videndi non excedatur? usque ad nu. 50.
47. De intellectu cap. in civitate, de ultr.
48. Quando liceat ad creditum vendere pro pretio, quod currit tempore solutionis.
49. Non licet vendere ad creditum, quanti plurimi res fuerit usque ad certum tempus.
50. Licitum est presenti pecunia vendere ultra justum pretium currens, si venditor ad preces emptoris statim distrahit, quod foret servatur in tempore, quo res plus esset valitura.
51. Quomodo justum pretium computatur, quando res venditur carius, quoniam dominus eam esset servatur in tempore quo plures valeant.
52. Qui merces servatur est in tempore quo plus vero similiter valebunt, potest eis ad creditum vendere pro pretio currenti tali mense, vel bebdmoda.
53. Potesit itidem convenire, ut pretium præstetur currens, cum sibi placuerit intra tempus, ad quod merces servare destinaverit.
54. Minor propter læsionem ultra dimidiā, ubi solemnia juris non intervenerint, usq; ad tricennium recessionem petens auditur, & de aliis casibus remissive.
55. Quandiu reus in judicio recessivo contractus eligere possit, ab eo resilire, aut pretium supplerre.
56. De jure Regio, qui absque læsione ultra dimidiā bona fide emit, ab eo, qui ultra dimidiā alium læsit, à primo venditore conveniri non potest.
57. A D l. 2. C. de rescindend. venit. videndi sunt, latè scribentes, Arias Pinell. Anton. de Pa-

- 58 Vendere licet carius, habita fide de pretio, propter lucrum cessans.
- 59 Licitum est emere, anticipata solutione, infra pretium currens, modò dubium sit; an tempore traditionis plus, vel minus res valitura sit.
- 60 Quid in Hispania circa emptionem frumenti, anticipata solutione, sit cautum, quidque observetur.
- 61 Frumentum vetus quomodo licet detur, ut tandem ex novo reddatur. & n. 62.
- 62 Contractus, qui vulgo, Mohatra, dicitur, damnatur.
- 63 Quando mercator licet possit merces, quas ad creditum vendit, ab eodem empte viliori pretio comparare.
- 64 Vendere carius ob dilationem; aut emere vilius propter anticipationem solutionis.
- 65 Quando contractus in foro exteriori, vel interiori usurarius censatur, si carius vendatur ad creditum, aut vilius ematur, solutione anticipata, & n. 67.
- 66 Vendens rem fructiferam, habita fide de pretio, potest justum pretium currens excedere, in fructum ab empte percipiendorum, dum non solvit, compensationem.
- 67 Computatio quomodo facienda, ut venditor, vel emptor ultra dimidiā læsus dicatur.
- 68 Vends rem fructiferam, habita fide de pretio, potest justum pretium currens excedere, in fructum ab empte percipiendorum, dum non solvit, compensationem.
- 69 Pretium justum rerum quoad lesionem, quo tempore inspicendum.
- 70 Quomodo pretii computatio fieri debeat ad lesionem ultra dimidiā.
- 71 Pretium justum rerum quoad lesionem, quo tempore inspicendum.
- 72 Virum recesso contractu ex l. 2. C. de rescind. vendit. fructus debeant restituī per emptorem, venditore agente usque ad n. 79.
- 73 Emptor agens remedio d. l. 2. fructus restituere debet si venditor velit rem iterum recipere.
- 74 Remedium d. l. 2. non transit contra tertium posse fore. Limitatur usque ad num. 85.
- 75 Remedium l. 2. C. de rescind. vend. non competit singulari successori læsi, nisi ei cedatur actio.
- 76 Venditor læsus ultra dimidiā agit adversus eum, à quo lesionem passus est, esti rem emptam ille alienaverit.
- 77 Emptor, qui rem alienavit, in qua læsus ultra dimidiā fuit, nisi rem restituit emptori eligenti contractus recessionem, nihil consequetur.
- 78 Intra quod tempus remedium d. l. 2. extinguatur.
- 79 Variè apud diversas Provincias tempus ad rescindendos contractus prescriptum est.
- 80 Exclusus tempore à remedio d. l. 2. nec excipiendo, illud proponere valer.
- 81 Personæ privilegiæ in Hispania ultra quadriennium agere ad recessionem.
- 82 Enormissime læsus etiam ad triginta annos adversus contractum venire potest.
- 83 Minor propter læsionem ultra dimidiā, ubi solemnia juris non intervenerint, usq; ad tricennium recessionem petens auditur, & de aliis casibus remissive.
- 84 De jure Regio, qui absque læsione ultra dimidiā bona fide emit, ab eo, qui ultra dimidiā alium læsit, à primo venditore conveniri non potest.
- 85 A D l. 2. C. de rescindend. venit. videndi sunt, latè scribentes, Arias Pinell. Anton. de Pa-

Addit. ad Covarruvias

dill. Pantal. Cremenf. Cagnol. August. Barbos. in collectan. Hermosill. in l. 56. glo. 4. cum seqq. tit. 5. part. 5. Cevall. commun. contra commun. tom. 1. q. 443. 508. 510. 536. Anton. Gom. variar. lib. 2. cap. 2. n. 22. cum aliis Fachin. controvers. lib. 2. cap. 16. cum seqq. Mozz. de contractib. tract. de empt. tit. quib. mod. annulet. empt. Anton. Gabr. commun. conclus. lib. 3. titul. de empt. conclus. 1. Alexand. Trentacinq. variar. resolut. lib. 3. tit. de empt. resolut. 3. Rodriguez de annuis redditib. lib. 1. q. 11. Aug. Morl. in empot. jur. part. 1. tit. 9. q. 18. cum seqq. Guttier. praticar. lib. 2. quest. 133. cum seqq. Matienç. in l. 1. tit. 11. lib. 5. Recopilat. Castill. controvers. tom. 2. libr. 2. cap. 8. ubi quam plurimi. Petr. Gregor. Syntagmat. lib. 25. cap. 24. Cui constitution consonant c. 2. cap. cum causa 6. n. 28. Joan. Nider. tract. de emp. c. 11. nu. 2. Morl. supra. quest. 6. n. 4. Lef. de iustit. & iure. lib. 2. cap. 21. dubit. 2. à nu. 7. Matien. in d. l. 1. glo. 2. nu. 9. Dicastill. de iustit. lib. 2. tract. 9. disput. 2. n. 1. 2. Card. Leg. supra. sect. 4. n. 38.

2. Ex quibus illud in primis est adnotandum, quod licet Imperatores in ea constitutione, vendoris duntaxat meminerint; beneficium tamen illud etiam emptori commune est, omnibusque bona fide contractibus convenit, in quibus unum pro altero datur; nam, perpenso utriusque valore, aliquis ex contrahentibus laesum reperitur, Anton. Gom. d. l. nu. 22. in fin. Bartol. in d. l. 2. num. 4. vers. Quid in aliis contractib. Cevall. d. l. quest. 136. Hermos. d. l. glo. 4. nu. 1. & 12. Guttier. supra. quest. 138. in princip. Cardinal. Lug. de justit. & jur. tom. 2. disp. 26. sect. 6. n. 79. Molin. de just. tract. 2. disp. 349. nu. 14. Petr. Gregor. num. 4. & alii quos refer. Barbos. nu. 34. Sic in locatione, datione in solutum, permutatione, dotis constitutione, & aliis contractibus locus est praefatis constitutionibus, ut fure tradunt Hermos. d. l. glo. 14. & Barbos. in collectan. ubi & limitationes ad illam cogerunt: Sed hoc remedium ad contractus stricti juris etiam pertineat; questionis est, alii enim affirmant, alii negant, sentientes per indebiti conditionem esse repetendum, quoties laesio in his contractibus contingit: & utriusque sententiae laudat Authores Hermos. nu. 25.

Habet etiam locum eadem constitutio in assecutionibus; cum scilicet aliquis, certa quantitate accepta, promittit se soluturum pecuniam, vel pretium mercium, que in periculo versantur ob navigationem, aliamve causam, si petierint; nam in pretio periculi potest intervenire ultra dimidiam deceptio, Padill. num. 25. Matien. in d. l. 1. glo. 8. nu. 62. Scaccia de commercio. §. 1. quest. 7. part. 2. ampliat. 10. nu. 5. vers. Infero secundo, Guttier. supra. quest. 142. Hermos. d. l. glo. 4. nu. 59. Similiter dicendum est in eo, qui pro fidejubendo pretium accipit, Hermos. nu. 61. Guttier. nu. 2. in fin. Valasc. consult. 18. nu. 5. Padill. nu. 26. Matien. nu. 63.

3. Licet autem regulariter in locatione laesum ultra dimidiam subveniatur, fallit de jure Regio (quamvis jure communi controversum sit) in architetis, ac fabris, ceteris artificibus, qui aedificium, aliud opus suo periculo pro certa mercede faciendum suscipiunt; nam si ultrà dimidiam in his conventionibus decipiunt, ad beneficium l. 2. non admittuntur, l. 3. tit. 11. lib. 5. Recopilat. ubi Azeved. qui n. 4. ait conventionem ex d. l. 2. teneri ad probandum, artificem, in sua arte peritum esse, Hermos. d. l. glo. 4. n. 5. Guttier. quest. 144. Padill. n. 14. Matien. in d. l. 3. glo. 1. Morl. d. l. tit. 9. q. 19. n. 8. Bobadill. in sua politiic. lib. 3. c. 5. nu. 46. tom. 2.

4. Similiter non subveniatur laesum in conditione red-

ditum Regalium, sive Princeps, sive conductor ultra dimidiam laesum patiatur, l. 14. & 15. tit. 9. lib. 9. Recopil. Matien. in d. l. 1. glo. 6. nu. 4. Azeved. in d. l. 14. Guttier. de gabell. q. 147. n. 6. Cevall. d. l. quest. 536. n. 50. Gironda de gabell. part. 2. §. 1. n. 1. Morl. sup. n. 9.

Ad Num. I.

Iustum pretium cuiusque rei, aut est lege, vel confuetudine taxatum, quod legitimum dicitur, aut secundum communem hominum estimationem, & vulgare, sive naturale nuncupatur, Hermos. in d. l. 56. glo. 6. n. 2. Diana resolut. moral. part. 1. tract. 8. resolut. 56. Avendanno de censib. c. 28. Bonac. in summa to. 2. tract. de restit. & contractib. disput. 3. q. 2. de empt. punct. 4. n. 1. Bolannos in sua Curia, tom. 2. lib. 1. c. 12. n. 28. Joan. Nider. tract. de emp. c. 11. nu. 2. Morl. supra. quest. 6. n. 4. Lef. de iustit. & iure. lib. 2. cap. 21. dubit. 2. à nu. 7. Matien. in d. l. 1. glo. 2. nu. 9. Dicastill. de iustit. lib. 2. tract. 9. disput. 2. n. 1. 2. Card. Leg. supra. sect. 4. n. 38.

Pretium autem legitimum in indivisibili consistit, ita ut excessus quilibet reddat contractum iustum, cum obligatione restituendi in utroque foro, nisi materiae parvitas excusat; D. Cov. infra. lib. 3. c. 14. nu. 3. vers. Quod si quis, Olea de ces. jur. tit. 6. quest. 10. nu. 3. Hermos. ubi proxime, Nogueroll. allegat. 18. n. 67. Guttier. d. l. lib. 2. q. 181. n. 8. Diana par. 2. tract. 17. resolut. 1. §. Sed vis. Bolannos supra. n. 30. Raphaël. de Turri de cambiis. disput. 1. quest. 1. n. 32. Bobadill. d. l. lib. 3. c. 4. n. 79. Lef. supra. n. 10. Scaccia d. l. ampliat. 10. nu. 65. Medina de restit. quest. 36. fol. 140. vers. Quo præmissio, Aviles ad c. 17. prætor. glo. à Razonables precios. n. 1. Cardin. Lug. supra. Dicastill. dub. 2. n. 12. Didac. Perez. in l. 1. vers. Prior pars. titul. 23. lib. 2. Ordinam. Felician. d. l. c. 1. n. 2. & 12. vers. Legit. vero Matien. d. l. glo. 1. n. 10. Morl. d. l. quest. 6. n. 4. Pat. Mol. de justit. & jur. disput. 347. n. 2. Et ad repetendum quod ultrà taxam datum, est non requiritur remedium d. l. 2. sed tanquam indebitum per conditionem ex lege reperitur, D. Covar. ubi proximo, Barbos. cum plurimi. n. 103. An vero licet aliquando propter rei excellentiam, aut sterilitatem excedere taxam quoad utrumque forum? docent Bobad. d. l. cap. 4. n. 81. Diana d. l. tract. 8. resolut. 52. & 70. Molf. tom. 2. tract. 2. c. 5. n. 86. Trullench. in Decalog. tom. 2. lib. 7. c. 20. dub. 2. n. 10. Bonac. supra. n. 8. Cardin. Lug. sect. 5. n. 65. qui cum Diana, & alii affirmant.

Sed naturale pretium (sic appellatur, aquia natura) ratio dicitur, tantum rerum valorē est, quanti ab hominibus, quorum usibus deserunt, & estimantur, de quo D. Covar. in praesenti sermonem insituit, non in indivisibili consistit: imo per triplicem gradum varietur. Aliud enim est pretium supremum seu rigorosum; aliud medium, & infimum; sive pium aliud, intra quorum latitudinem iniquitas aliqua, vel injustitia non reperitur. Quomodo autem hoc redigatur ad præsumptiæ virtutis arbitrio relinquuntur, communiter tamen DD. exemplum constituent in re, quæ infimo pretio valet nonaginta quinque, medio centum, supremo quinque supra centum, Card. Lug. n. 39. Rodrig. de ann. redditib. lib. 1. quest. 13. nu. 1. 2. Dicastill. supra. dub. 2. nu. 26. Avend. de censib. c. 27. nu. 1. Leotard. de usur. quest. 24. num. 8. Bonac. d. l. 1. vers. Pretium vulgare, Bolannos num. 29. Cyriac. controvers. foren. tom. 1. controvers. 169. nu. 26. Hermos. n. 3. 4. Olea d. l. quest. 10. nu. 24. Valenç. cons. 156. nu. 52. tom. 2. Turri d. l. disput. 1. q. 24. nu. 4. Rebell. de obligat. iustit. part. 2. lib. 9. q. 1. n. 33. Scaccia d. ampliat. 10. n. 59.

Variar. Resolut. Lib. II. Cap. III.

101. Diana part. 2. tract. 5. resolut. 112. Matien. d. g. of. 2. n. 9. Filliac. tom. 2. tract. 35. c. 3. n. 57. Petr. Greg. Syntagmat. jur. lib. 27. c. 14. nu. 3. Valasc. cons. 44. n. 1. Molin. d. l. disp. 347. n. 3. 4. Hæc naturalis pretii latitudo provenit ex eo, quod cum hominum aestimatio communis, a qua illius justitia penderit, licet non multum discrepet, non omnino uniformis sit, experientia docente, cum res ejusdem bonitatis sub ipsum tempus, eodem loco, & cum ejusdem circumstantiis paulo plus, minusve distrahi soleant, ideo pretium iustum, nisi lege; aut confuetudine taxetur, in indivisibili nequit consistere, sed intra modicam quantitatē in eo diversitas admittitur ubique gentiū. Videndum omnino Card. Lug. n. 39. cum seqq. ubi latè de justitia pretii naturalis.

Ad Num. 5.

8. Plures intellectus ad l. in causa 17. §. Idem Pomponius, de minorib. refert. Cevall. tom. 1. quest. 51. à n. 5. de cuius textus interpretatione agunt Castill. controversiar. lib. 2. c. 8. ex n. 13. Morl. d. titul. 9. quest. 8. n. 4. Navar. in c. qualitas, n. 45. de pat. dub. 5. Padill. n. 11. Pinell. part. 2. cap. 1. à n. 32. Lef. d. cap. 21. dubit. 4. n. 20. Matienç. in d. l. 1. glo. 1. à n. 3. Rodrig. d. l. quest. 6. n. 5. 6. Pat. Suar. de legib. lib. 2. c. 20. n. 4. 5. Felician. d. c. 1. n. 11. Farinac. in fragment. crimin. part. 1. verb. decipere, n. 30. & alii per multi adduci à Castill. d. n. 13. à Gratian. Falcon. regul. 119. & à Barbos. supra. n. 112. Ex quibus Morla, Navarrus, Roderic. supra, Avendann. d. c. 27. nu. 17. & alii post Contar. de Contract. n. 55. sentiunt cum D. Covar. in praesenti, Consultum doucile, intra latitudinem iusti pretii laesum jure naturali esse permittam: quibus accedit Bonacina supra. punct. 4. n. 7. vers. Respondeo primo.

Vers. In his verò difficillime rationis examine.

10. Communiter præallegati interpretes verbum, naturaliter, refertur non ad jus naturale, sed ad natura contractus; ut restatur Castill. & Barbos. ubi proxime, pro quibus Cevall. d. q. 511. in fin. bonum texum expendit in l. 2. §. 1. ibi: Que naturaliter insunt legis, id est, secundum natura legati, C. commun. de legat. juxta quam sentiunt natura legati, C. commun. de legat. juxta quam sentiunt natura hujus contractus id patitur, ita ut illis temporibus, ante d. l. 2. laesum etiam ultra dimidiam, sine dolo, nullum juris remedium competenter, ut paulo inferius probabitur: & ita interpretatur eum texum ultrà alios, quos refert, Felician. supra. n. 11.

Ibi: Et quamvis juxta rigorem significacionis.

11. Omnes supponunt verbum, Circumvenire, in d. §. Idem Pomponius: non significare dolosam laesum, sed damnificationem sine fraude, dolus enim nullo jure licitus esse potest; sic D. Paul. 2. ad Thessalonicens. c. 4. admonet, ut nemo fratrem suum circumveniat; & Consultorum temporibus contra dolum cōmitemtes actio, vel exceptio competebat, ne ex improbitate sua cōmodum reportarent, l. juris gentium 7. §. Pretor ait: ff. de pat. l. eleganter 7. ff. de dol. Cevall. tom. 1: q. 226. à n. 5. Barbos. alios referens, n. 105. 106. Anton. Gom. d. l. c. 2. n. 21. in fin. Nec novum est in Iure, quod ita verbum, circumvenire, usurpetur, l. ait. Pretor. 7. §. non solum in fine, ibi: Et se circumventum doceat, Faria addit. ad Covar. Tom. I.